

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів
фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання
фінансових послуг”**

I. Визначення та аналіз проблеми, яку пропонується розв’язати шляхом державного регулювання

Відповідно до Закону України від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про спліт) Національний банк України (далі – Національний банк) з 01 липня 2020 року набув повноважень щодо здійснення державного регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (далі – надавачі фінансових послуг).

Відповідно до пунктів 2, 3, 3¹, 19, 27 статті 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про фінансові послуги) Національний банк:

здійснює реєстрацію та веде Державний реєстр фінансових установ, а у визначених ним випадках – інші реєстри осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, забезпечує ведення загальнодоступної інформаційної бази даних про фінансові установи та визначає перелік і вимоги до документів, що подаються для внесення інформації до зазначених реєстрів та бази даних;

видає небанківським фінансовим установам та особам, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, визначає порядок їх видачі, зупинення, поновлення та відкликання (анулювання);

визначає вимоги до осіб, які мають намір провадити/провадять діяльність з надання фінансових послуг, включаючи вимоги до їх структури власності, системи корпоративного управління, управління ризиками та внутрішнього контролю, умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійні умови), та порядок контролю за їх додержанням;

визначає професійні вимоги до керівників, головних бухгалтерів (осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку, у тому числі на підставі договорів) фінансових установ та може вимагати звільнення з посад осіб, які не відповідають установленим вимогам для зайняття таких посад, або розірвання відповідних договорів;

установлює порядок погодження відповідно до цього Закону набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі.

Крім того, відповідно до пунктів 13, 14 статті 37 Закону України “Про страхування” Національний банк має право:

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

В/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24

визначати порядок видачі страховикам ліцензій на проведення конкретних видів страхування та порядок їх зупинення, поновлення та відкликання (анулювання);

визначати вимоги до осіб, які мають намір провадити діяльність із страхування, умови провадження відповідної діяльності та порядок контролю за їх додержанням.

Відповідно до пункту 14 розділу II Закону про спліт Національний банк має забезпечити прийняття актів, потрібних для реалізації цього Закону.

Згідно з абзацом першим пункту 3 розділу II Закону про спліт акти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, видані до 01 липня 2020 року, діють до визнання їх такими, що втратили чинність, відповідними нормативно-правовими актами Національного банку, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, прийнятими в межах повноважень, установлених Законом про фінансові послуги.

Станом на сьогодні діють Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов), затверджене постановою Правління Національного банку України від 30.03.2021 № 27 (далі – Положення № 27), а також нормативно-правові акти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Однак вищезазначені нормативно-правові акти не забезпечують ефективне регулювання процедур у сфері ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг та потребують комплексного оновлення з огляду на таке.

Значна кількість нормативно-правових актів суттєво ускладнює для учасників ринку небанківських фінансових послуг можливість ознайомлення з ними, їх оцінки та врахування у своїй роботі. Так, надавачі фінансових послуг мають витратити більше часу на аналіз та забезпечення належного виконання всіх вимог зазначених вище нормативно-правових актів. Крім того, велика кількість актів також створює потенційні ризики неузгодженості між собою.

Крім того, вимоги переважної більшості чинних нормативно-правових актів є застарілими та не відповідають ані сучасним принципам надання фінансових послуг та захисту прав споживачів, технологічного забезпечення діяльності надавачів фінансових послуг та створення нових продуктів, ані положенням законодавства Європейського Союзу, імплементація якого передбачена Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Зокрема, чинні нормативно-правові акти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, містять застарілі вимоги щодо оцінки ділової репутації, фінансового стану надавачів фінансових

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

B/33-0006/50789

від 24.06.2021 14:24

послуг, власників та керівників надавачів фінансових послуг, порядку та обсягу розкриття інформації, умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, порядку погодження набуття або збільшення істотної участі в небанківській фінансовій установі, порядку відкликання (анулювання) ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, припинення діяльності з надання фінансових послуг.

Разом із цим ключовою проблемою залишається те, що Національний банк не наділений повноваженнями стосовно внесення змін до актів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, і Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України з метою вдосконалення процедур ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг.

Зазначене питання не може бути вирішене за допомогою ринкових механізмів, оскільки воно стосується реалізації повноважень Національного банку, визначених Законом України “Про Національний банк України”, Законом про фінансові послуги, Законом України “Про страхування”, Законом України “Про кредитні спілки”.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, що безпосередньо пов’язані з розв’язанням зазначених проблем, є забезпечення дотримання надавачами фінансових послуг установлених вимог до ліцензування та реєстрації, у тому числі вимог до належного фінансового стану та бездоганної ділової репутації.

Акт розроблено з метою уніфікації вимог до осіб, які мають намір провадити/провадять діяльність з надання фінансових послуг, в єдиному нормативно-правовому акті, а також удосконалення процедур ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг.

III. Визначення та оцінювання всіх прийнятих альтернативних способів досягнення встановлених цілей з аргументацією переваг обраного способу

Альтернативним способом досягнення зазначених цілей може бути залишення наявного стану законодавства, що регулює питання ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг.

Перевагами такого способу досягнення встановлених цілей є застосування чинних вимог деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національного банку, які надавачі фінансових послуг тривалий час використовують у роботі.

Однак у такому разі недосконалість законодавства в цій сфері та окреслені вище проблемні питання залишатимуться невирішеними та поступово поглиблюватимуться з огляду на постійний розвиток законодавства та

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

B/33-0006/50789

від 24.06.2021 14:24

правовідносин на ринку фінансових послуг. Такі обставини збільшуватимуть витрати Національного банку на нагляд, інспектування та розгляд скарг споживачів фінансових послуг.

Іншим способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого акта, перевагами якого є прийняття єдиного документа, яким буде забезпечено якнайшвидше досягнення цілей акта та вирішення проблемних питань, що є зараз. Очікується, що прийняття акта вдосконалим вимоги до фінансового стану надавачів фінансових послуг, зменшить кількість випадків порушень прав споживачів фінансових послуг, сприятиме прозорості інформації на ринку та зростанню рівня довіри споживачів фінансових послуг до надавачів фінансових послуг та їхніх послуг, а також зацікавленості інвесторів до інвестицій в надійні та платоспроможні фінансові установи. Недоліками такого способу є можлива необхідність додаткових витрат часових та/або грошових ресурсів надавачів фінансових послуг, пов'язана з потребою приведення своєї діяльності у відповідність до вимог акта.

Також як один із альтернативних варіантів може розглядатися прийняття не єдиного нормативно-правового акта з питань ліцензування та реєстрації, а залишення значної кількості розрізнених документів, оновлення яких відбуватиметься поступово (а саме шляхом визнання їх такими, що втратили чинність, із наступним прийняттям нових).

Перевагами такого способу може бути визнано можливість поступового оновлення законодавства, що забезпечить надавачам фінансових послуг більше часу для поступової адаптації до нових вимог.

Разом із цим серед недоліків такого підходу є значний ризик створення правових колізій на перехідному етапі, тривале витрачання як надавачами фінансових послуг, так і Національним банком часових та адміністративних ресурсів на адаптацію до вимог кожного наступного оновленого нормативно-правового акта, приведення внутрішніх документів у відповідність до них та потенційні потреби у внесенні змін до попередньо оновлених нормативно-правових актів і як наслідок тривале та фактично неефективне вирішення окреслених вище проблем.

Тому Національний банк обрав варіант прийняття запропонованого акта як найкращий спосіб досягнення зазначених цілей.

IV. Опис механізмів і заходів, які забезпечують розв'язання визначеної проблеми шляхом прийняття запропонованого регуляторного акта

Затвердження акта дасть змогу якісно оновити підходи до ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг. Зокрема, в акті буде передбачено:

1) визначення оновлених умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійні умови);

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

В/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24

2) оновлення процедур ведення Державного реєстру фінансових установ, Реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги;

3) удосконалення процедури набуття/збільшення істотної участі в небанківській фінансовій установі, призначення довіреної особи в небанківській фінансовій установі;

4) розмежування ознак небездоганної ділової репутації за такими категоріями:

ознаки небездоганної ділової репутації, пов'язані з дотриманням закону та публічного порядку;

ознаки небездоганної ділової репутації, пов'язані з виконанням фінансових зобов'язань;

ознаки небездоганної ділової репутації, пов'язані з професійною діяльністю;

ознаки небездоганної ділової репутації, пов'язані з обійманням посад або володінням істотною участю в фінансових установах;

ознаки небездоганної ділової репутації, пов'язані з правопорушеннями;

5) процедуру незастосування окремих ознак небездоганної ділової репутації;

6) критерії оцінки фінансового/майнового стану особи;

7) методику оцінки майнового стану фізичної особи;

8) методику оцінки фінансового стану юридичної особи;

9) оновлення вимог до професійної придатності керівників надавачів фінансових послуг.

V. Обґрунтування можливості досягнення цілей в разі прийняття запропонованого регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта є обов'язковими для виконання учасниками ринків небанківських фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг). До зовнішніх чинників, що можуть потенційно впливати на дію запропонованого регуляторного акта, належать зміни в законодавстві України.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень. У той самий час належне та своєчасне виконання вимог акта надавачами фінансових послуг сприятиме прозорому та фінансово стабільному ринку небанківських фінансових послуг.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності з періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття запропонованого регуляторного акта

Прийняття регуляторного акта дасть змогу:

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

В/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24

оновити підходи до ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг;

урегулювати порядок ведення Державного реєстру фінансових установ, Реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та Реєстру філій страховиків-нерезидентів;

установити порядок видачі ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг;

визначити умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійні умови), та порядок контролю за їх додержанням;

визначити вимоги до ділової репутації та професійної придатності керівників, головних бухгалтерів, ключових осіб (внутрішніх аудиторів, головних компласнс-менеджерів, головних ризик-менеджерів) надавачів фінансових послуг;

установити порядок погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі.

Негативним наслідком дії регуляторного акта може стати понесення небанківськими фінансовими установами додаткових часових та грошових витрат, пов'язаних із забезпеченням реалізації вимог, установлених актом, проте базові вимоги до ділової репутації та професійної придатності керівників та власників істотної участі були встановлені актами Нацкомфінпослуг та Держфінпослуг. Також відповідні витрати здійснюватимуться в межах кошторисів витрат на звичайну господарську діяльність.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання акта, не вбачається за можливе обчислення розмірів позитивних та можливих негативних наслідків його прийняття.

VII. Визначення показників результативності регуляторного акта

Вимоги акта поширюватимуться на всіх учасників ринків небанківських фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг), за якими здійснює нагляд Національний банк.

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватимуться вимоги акта.

Вимоги акта в разі його прийняття поширюватимуться на всіх надавачів фінансових послуг, які вже мають принаймні одну ліцензію на провадження діяльності з надання небанківських фінансових послуг (станом на 31 травня 2021 року на ринку небанківських фінансових послуг працює 1902 надавачі фінансових послуг, на яких поширюватимуться вимоги акта), а також на власників істотної участі, керівників, головних бухгалтерів, ключових осіб таких надавачів фінансових послуг та на необмежене коло осіб, які матимуть намір отримати таку ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг надалі;

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

В/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24

2) кількість надавачів фінансових послуг, які привели свою діяльність у відповідність до акта;

3) розмір коштів і час, що витрачатимуться надавачами фінансових послуг та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта.

Можливі витрати будуть пов'язані з потребою у приведенні внутрішніх документів надавачів фінансових послуг у відповідність до вимог регуляторного акта. Водночас виконання більшості вимог регуляторного акта здійснюватиметься надавачами фінансових послуг у процесі їх звичайної господарської діяльності та не потребуватиме додаткового виділення фінансування та/або часових і адміністративних ресурсів.

Витрати коштів та часу фізичних осіб не передбачаються;

4) кількість порушень вимог щодо погодження набуття/збільшення істотної участі в небанківській фінансовій установі;

5) кількість небанківських фінансових установ, що порушили вимоги акта;

6) кількість призначених довірених осіб небанківських фінансових установ;

7) кількість осіб, ділову репутацію яких було визнано небездоганною;

8) кількість звернень клієнтів надавачів фінансових послуг щодо порушення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг;

9) кількість отриманих Національним банком від надавачів фінансових послуг, юридичних та фізичних осіб запитів або пропозицій щодо змісту акта та його реалізації.

Ураховуючи специфіку запропонованого регуляторного акта та предмет його регулювання, надати чіткий перелік його прогностичних значень показників результативності неможливо.

VIII. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватимуться відстеження результативності регуляторного акта в разі його прийняття

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів у порядку, визначеному Методикою відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14 квітня 2004 року № 471.

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності цього регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності цим актом.

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

B/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься один раз на кожні три роки починаючи з дня виконання заходів щодо повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова Національного банку України

Кирило ШЕВЧЕНКО

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000E910000024290000

Дійсний до: 17.07.2021 11:39:41

Національний банк України

В/33-0006/50789
від 24.06.2021 14:24